

İklimin Sağlık Etkileri ve Eşitsizlikleri Azaltmak için Politika Önerileri

Özge Karadağ
MD, MSPH, PhD

Center for Sustainable Development
Climate School, Columbia University

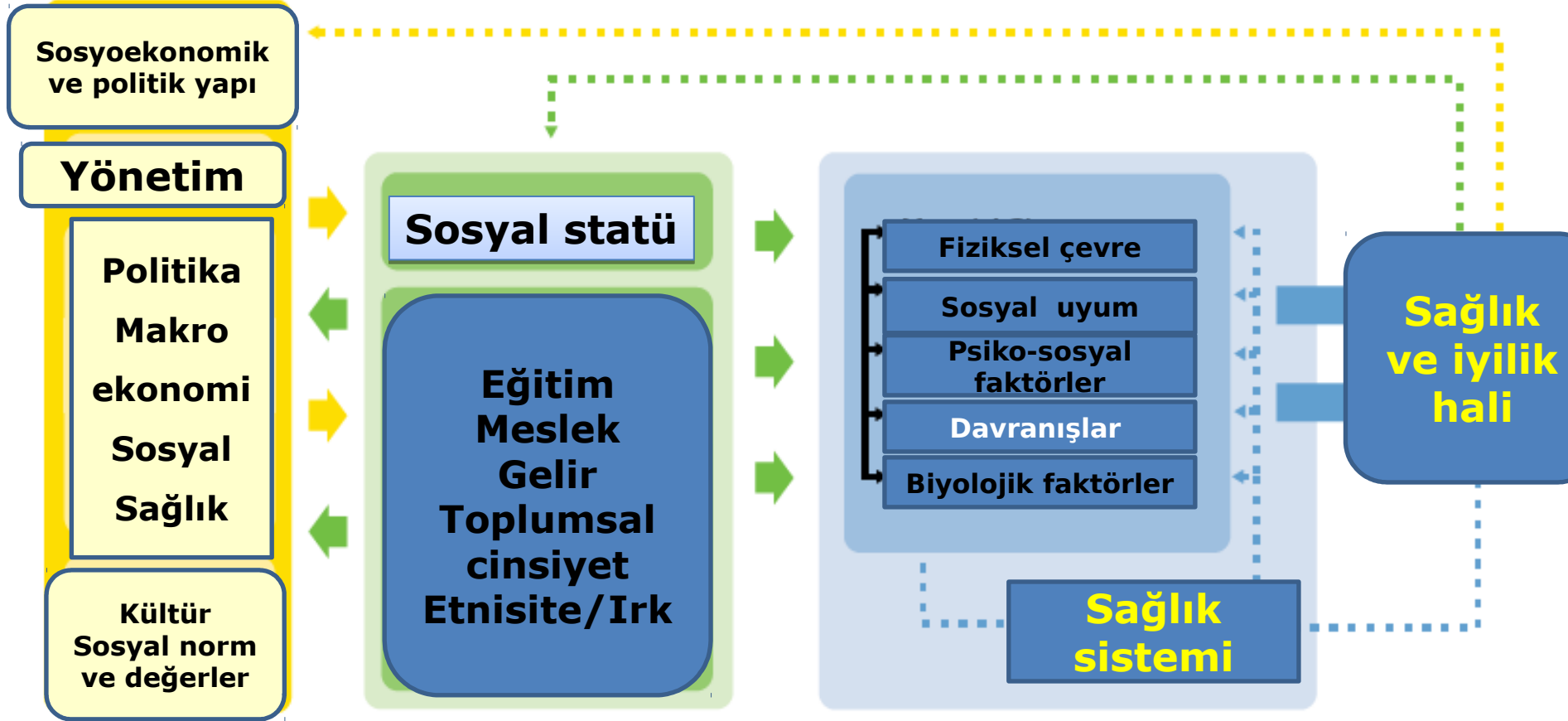
Sağlıkta Eşitsizlikler

- Bilerek ya da bilmeyerek insan eliyle yaratılmış eşitsizlikler...
 - 1990 : 9 milyon bebek ölümü
 - 2017: 4 milyon bebek ölümü
 - Afrika - Avrupa farkı 6 kat
- Doğumda beklenen yaşam süresi:
 - 50-90 yıl
- Ülkeler arası, ülke içi, şehir içi farklar...

Nüfus grupları arasında sağlık düzeyi
neden farklı?

Genetik farklar? Başka nedenler?

DSÖ Sağlığın Sosyal Belirleyicileri Komisyonu Modeli

Sağlığın ve sağlıkta eşitsizliklerin sosyal belirleyicileri

Amended from Solar & Irwin, 2007⁷, in CSDH (2008 in press). Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Final Report of the Commission on Social Determinants of Health. Geneva, World Health Organization.

Karadağ, 2022.

Dünya Sağlık Örgütü

Sağlığın Sosyal Belirleyicileri Komisyonu

- Sağlığın sosyal belirleyicileri, insanların doğduğu, büyüdüğü, yaşadığı, çalıştığı ve yaşlandığı yaşam koşullarıdır.
- Bu yaşam koşulları küresel, ulusal ve yerel düzeylerde paranın, gücün ve kaynakların dağılımı ile şekillenmektedir.

Sosyal Belirleyicilerin Seviyeleri

Birey	Hanehalkı	Yerel	Ulusal	Uluslararası
Biyolojik öz.	Sosyal /ekonomik durum	Kır/ kent	Nüfus	Küresel ekonomik senaryo
Yaş	Kaynaklara erişim	Tabakalı / homojen	Ekonomi	Dominant ideolojiler
Cinsiyet	Ev/ barınma	Sağlık hizmetleri	Kalkınma	Jeo-politik güç dengeleri
Öğrenim durumu	Çalışan birey sayısı	Sosyal hizmetler	Politikalar	Uluslar arası örgütler
Çalışma durumu	Eğitilmiş birey sayısı	İş olanakları	Sağlık sistemi	Uluslararası insan hakları
Medeni durum	Erişkin / çocuk /yaşlı sayısı	Toplumsal cinsiyet normları	Barış / adalet	Uluslararası anlaşmalar

Sağlığın sosyal belirleyicileri farklı düzeylerde etki eder...

- Birey ve hanehalkı düzeyinde etkili pek çok faktörün altında daha geniş çaplı politik ve ekonomik faktörler yatmaktadır.
- Bu faktörler arasındaki bağlantıları göremezsek (ya da makro düzeyde etkili olan faktörleri görmezden gelirsek), bireylerin sağlık sorunlarının bireysel sorunlar olduğunu düşünebiliriz ya da bazı nüfus gruplarının sağlığını geliştirmek için toplumsal düzeydeki ihtiyaçları göremeyiz.

- **Pandemi bize neleri tekrar hatırlattı?**

- Sağlığın tanımı (fiziksel, ruhsal, sosyal sağlık)
- Tek sağlık kavramı (insan-hayvan-çevre sağlığı)
- Yaşam alanları, kentlerin yapılanması, yaban hayat ile temas
- Dezavantajlı gruplar, göçmenler, tek gemi
- Sağlık okuryazarlığının, medya okuryazarlığının, eleştirel düşüncenin, risk iletişiminin önemi
- Sağlık etkileyen sosyal faktörler*

- Eşitsizlikler, damgalama ayrımcılık ve yansımaları
- Sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, eğitime adaletli erişim
- Teknolojinin yararlı kullanımı ve dijital eşitsizlikler
- İş sağlığı, sağlıklı işyerleri, okul sağlığı
- Tüketim alışkanlıkları
- Çevre kirliliği, iklim değişikliği
- Tüm politikalarda sağlık

İklim için Fırsatlar (pandemiden dersler, küresel işbirliği fırsatları)?

Tehditler (pandeminin etkileri, bilime güvensizlik, artan aşırı milliyetçilik, savaş, enerji sorunları, finansal sorunlar..)?

**SÜRDÜRÜLEBİLİR
KALKINMA**

HEDEFLERİ

İklim değışikliği...

Zincirleme sağlık sorunları

- Aşırı sıcaklar (sıcak çarpmaları, kronik hastalıkların alevlenmesi, astım/alerjilerde artış, erken ölümler, açık havada egzersiz ve spor olanaklarının azalması...)
- Yangınlar, kasırgalar, seller gibi doğal afetler ve sağlık etkileri
- Su kıtlığı - su kaynaklı enerji kıtlığı ve kolera gibi suyla ilişkili hastalıklar
- Bitki örtüsü, hayvan örüntüsü ve vektörlerin dağılımındaki değışime bağlı enfeksiyon hastalıklarının görüldüğü yerler ve sıklıklarında değışim (sıtma, Zika, KKKA vd) - yeni pandemiler
- Kuraklık, tarım ve gıda sorunları - beslenme yetersizlikleri, gelişim sorunları
- Ekonomik kayıplar, derinleşen yoksulluğa ve eşitsizliklerin sağlık etkileri
- Ruh sağlığı sorunlarında artış (birincil ve ikincil nedenlerle)
- Su seviyesinin yükselmesine bağlı kıyı yerleşimlerin, ada devletlerinin yok olması
- Gönüllü ve zorunlu göçler
- Su, enerji, göç vd. nedenli uluslararası anlaşmazlıklar, çatışmalar...

İklimle Birlikte Derinleşen Eşitsizlikler - İklim Adaleti

- Dezavantajlı /savunmasız /kırılgan nüfus grupları...
 - Yaşlılar, çocuklar (özellikle 1 yaş altı), gebe kadınlar, kronik hastalığı olanlar, yoksul bireyler, engelli bireyler, sokakta yaşayanlar, açık havada çalışan meslek grupları, çiftçiler, evleri vb. nedeniyle afetlerden etkilenme potansiyeli yüksek gruplar, iklim nedeniyle göç etmek zorunda kalanlar...
- Tek/çoklu, zaman içinde değişim..
- Nüfusun heterojenliği ve değişen ihtiyaçlar

Nasıl bir yönetim anlayışına ihtiyacımız var?

- Bugün biliyoruz ki sağlık sorunları, yalnız tıbbi önlemlerle çözülemez.
- Sağlık **sadece bireysel bir sorumluluk değildir, sosyal ve çevresel belirleyicileri vardır.**
- Toplum sağlığının geliştirilmesi, ancak;
 - Sağlığa **bütüncül** bakmakla,
 - **Bireyleri çevreleri ile birlikte** değerlendirmekle,
 - **Sosyal eşitsizlikleri gidermekle** sağlanabilir.

Değişim mümkün!

- Sağlığın biyolojik belirleyicileri her zaman değiştirilemeyebilir, ancak sağlığın sosyal belirleyicileri uygun politika ve müdahalelerle **değiştirilebilir.**
- **Değişim, politik kararlılık gerektirir!**
- **Farklı düzeylere etki eden politika**

Sürdürülebilir Kalkınma İçin
KÜRESEL AMAÇLAR

- Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları sağlık konusunda “kimsenin geride bırakılmamasını” önermektedir.

Sağlığı Geliştirme Müdahaleleri (Ottawa Bildirgesi, 1986)

1. Sağlık Hizmetlerini Yeniden Düzenlemek
ve
Yeni Gereksinimlere Uyum Sağlamak
2. Bireysel Yaşam Becerilerini Geliştirmek
3. Sağlıklı Kamu Politikaları Oluşturmak
4. Destekleyici Çevreler Yaratmak
5. Toplum Katılımını Güçlendirmek ve İşbirliği

- **Tek sağlık ve İklim odaklı politikalar**
(İnsan-hayvan-bitki-çevre sağlığı, iklim, zorunlu göç, gelecek pandemiler, büyük resim)
- **Sağlıklı kentler ve sağlığı geliştiren kentler:**
 - İklim değişikliğinin yavaşlatılması,
 - İklimin sağlık etkilerinin azaltılması açısından kilit öneme sahip

Sağlığı Geliştiren Çevreler / Sağlıklı Kentler

İklim değişikliğinin yavaşlatılması

- Gelişmiş, adaletli, erişilebilir toplu ulaşım sistemleri
(hem iklim hem fizik aktivite ve sağlığa olumlu etkiler)

«Gelişmiş bir kent, yoksulların dahi araba kullandığı yer değil, zenginlerin dahi toplu taşımayı kullandığı yerdir.»

Enrique Penalosa (Bogota Valisi, 1998-2000)

- Enrique Peñalosa Kolombiya'da kentleşmenin en önemli kişilerinden
 - Kentsel planlamanın adalete dayalı yapılması
 - Kamusal alanlar üzerinden demokratik kentler yaratılması
- *“Korunmuş bir bisiklet yolu, bir demokrasi göstergesidir. 30 dolarlık bisiklete binen bir vatandaşın, 30 bin dolarlık arabaya binen ile eşit düzeyde önemli olduğunu gösterir.”*

Aktif Ulaşımın Geliştirilmesi

- Kentlerin yürünebilirlik düzeyi
- Kentlerin bisiklete binilebilirlik düzeyi
- Emisyonların azaltılması için şehir içinde araç ve otopark yoğunluğunun azaltılması, hız limitleri

İklim değişikliğinin ve sağlık etkilerinin azaltılması

- Güvenilir ve sağlıklı yakıt
- Temiz hava, temiz toprak, temiz su
- Etkin atık toplama sistemleri
- Vektörlerle mücadele
- Sağlıklı konutlar ve binalar
- Serinletme sistemleri
- Binalar arası hava koridorları
- Planlı gri alt yapı, yeşil alt yapı, çocuk oyun alanları, spor alanları...

- Afetlere hazırlıklı kentler
- Dezavantajlı grupların korunduğu kentler (Kadın, çocuk, yaşlı, engelli dostu kentler...)
- Göçe hazırlıklı ve göçün iyi yönetildiği kentler
- Sadece insana odaklı değil, bitkilerin ve hayvanların da yaşam alanlarının korunabildiği çevreler

- İklim yanıtının izlenmesinde bazı göstergeler:
 - Yönetimlerinin iklim yanıtındaki politik duruşu,
 - Topluma yönelik ve kültüre duyarlı risk iletişimi ve sağlık eğitimi çalışmaları,
 - Alınan sosyo-ekonomik önlemler,
 - Kentlerin demografik özellikleri (çocuk, yaşlı..), toplum sağlığı göstergeleri ve risk faktörlerine (hava kirliliği, alt yapı...) uyumlu politika ve eylemler,

- İklim yanıtının herkesi kapsamı gereği
- Sürveyans/izleme sistemlerine dezavantajlı grupları, yaşa, cinsiyete dayalı analizleri daha fazla dahil etmek, nüfusun alt gruplarına göre durum tespiti ve ihtiyaç analizi
- Dezavantajlı nüfus gruplarının karar alma mekanizmalarına katılımı
- Hizmetlere erişimde eşit ve adaletli olanaklar*

Aşırı Sıcak Dalgaları

9/26/22, 5:36 PM

Emergencies: Extreme Weather Heat - NYC Health

Menu

Search

Home Top News Emergency Preparedness

Select

- What to Do
- How to Stay Safe
- At-Risk Populations
- Cooling Centers
- How to Find a Cooling Center
- How to Find a Cooling Center
- How to Find a Cooling Center
- How to Find a Cooling Center
- How to Find a Cooling Center

Extreme Heat and Your Health

COVID-19 and Summer Heat: Stay Cool and Safe

Yeni bir yaz mevsimi, COVID-19 salgınıyla birlikte, sıcak hava dalgalarıyla karşılaşabilirsiniz. Bu yaz, COVID-19 salgınıyla birlikte, sıcak hava dalgalarıyla karşılaşabilirsiniz.

İşte bu yaz, COVID-19 salgınıyla birlikte, sıcak hava dalgalarıyla karşılaşabilirsiniz:

- Sıcak hava dalgalarıyla karşılaşırken, COVID-19 salgınıyla birlikte, sıcak hava dalgalarıyla karşılaşabilirsiniz. (Bunun için).
- Sıcak hava dalgalarıyla karşılaşırken, COVID-19 salgınıyla birlikte, sıcak hava dalgalarıyla karşılaşabilirsiniz.
- **Call 311** if you need help finding a cooling center or if you need help finding a cooling center.

- Erişimi güç nüfus grupları için farklı yöntemler (akran yaklaşımı, sağlık aracıları, toplum liderleri, dijital teknolojiler, sosyal medya...)
- Dijital eşitsizliklerin azaltılması...
(rutinde ve afetlerde bilgi ve hizmete erişim)

Tüm Politikalarda Sağlık

- Toplum sağlığı, sadece sağlık politikalarının konusu değildir.
- Toplum sağlığı ve sağlıkta hakkaniyeti geliştirmek amacıyla, farklı sektörlerde geliştirilen tüm kamu politikalarında alınan kararların, sağlık ve sağlık sistemleri üzerine etkisini sistematik olarak göz önünde bulunduran, sektörler arası eşgüdümü sağlamaya çalışan ve olumsuz sağlık sonuçlarını önlemeye çalışan bir yaklaşım

(8th WHO Global Conference on Health Promotion, 2013)

- Çok sektörlü işbirlikleri (belediye, kamu, akademi, STK, özel..)
- Uzun dönemli iklim projeksiyonları, stratejik planlar, eylem planları
- Plan, politika ve uygulamalara dezavantajlı grupların ya da temsil eden sivil toplum kuruluşlarının katılımının sağlanması (**toplum katılımı**)
- Ulusal ve uluslararası işbirliğinin güçlenmesi, iyi örneklerin paylaşımı

- **Eğitime ve iletişime yatırım** (sağlık eğitimi, medya okuryazarlığı, dijital beceriler, inovasyon, eleştirel düşünme, tek sağlık, damgalama ve ayrımcılığın azaltılması, sürdürülebilir kalkınma anlayışı...)
- Çocuklarımızı, insanlar tarafından oluşturulan iklim değişikliği, azalan biyoçeşitlilik, sosyal eşitsizlikler gibi önde gelen küresel sorunlar konusunda kendilerini sorumlu hisseden ve bu konularda harekete geçen birer “**dünya**

COLUMBIA CLIMATE SCHOOL MA in Climate and Society

Hem etkili bir iklim yanıtı, hem de *“kimseyi geride bırakmayan”* adaletli ve sağlıklı toplumlara kavuşmak için,

- Kentlerin bütünü kadar, kent nüfusunun farklı alt grupları ve eşitsizliklerin azaltılmasına da odaklanan politika ve uygulamalar

Romanello M, McGushin A, Di Napoli C, et al.

The 2021 report of the Lancet Countdown on health and climate change: code red for a healthy future. Lancet. 2021 Oct 30;398(10311):1619-1662. doi: 10.1016/S0140-6736(21)01787-6. Epub 2021 Oct 20. Erratum in: Lancet. 2021 Dec 11;398(10317):2148.

Teşekkür ederim...